

RECUPERACIÓ DE FEDERICO TOZZI

EL QUIOSC

Les vicissituds de la sort

FRANCESCO ARDOLINO

Proa publica
'Bèsties', obra
del narrador
italià
Federigo
Tozzi, un
autor que s'ha
recuperat 80
anys després de
la seva mort

Federigo Tozzi

Jo els llibres els he d'interrompre, els he d'agafar al revés quan menys s'ho esperen; i, sobretot, no m'he de deixar dominar per la lectura d'allò que diuen. Cal que els tingui sempre lluny de mi, amb desconfiança contínua, ans, millor dit, amb hostilitat". Sembla una declaració d'Italo Calvino i, en canvi, es tracta d'un fragment d'un article de Federigo Tozzi, publicat el 1924, quatre anys després de la seva mort.

A Itàlia, fins a la meitat del segle XX, Tozzi era un autor poc llegit que la crítica, en les seves escasses incursions, havia relegat a la funció de representant de la novel·la objectiva que ressorgia de les cendres del naturalisme. Llavors, s'exalta la importància d'una obra com *Tre croci* (*Tres creus*, 1920), on darrere la caricatura grotesca dels protagonistes es veia el model d'una novel·la de tesi, com el títol ja evidenciava. I el fet que el llibre s'hagués publicat poques setmanes abans de la mort —que va sorprendre l'autor als 37 anys— fou una raó més per posar-hi èmfasi, al punt que *Tre croci* ha quedat com a únic volum de Tozzi traduït al castellà (i hem de remetre'ns a l'any 1942) fins fa uns anys. Les traduccions al

català, fins a l'aparició de *Bèsties*, eren inexistents.

Tanmateix, després d'un interès que es va renovar durant els anys seixanta, la crítica va descobrir un altre Tozzi: l'escriptor, del qual es lloaven les qualitats profètiques o millor dit rbdomàntiques, revelava tenir una preparació psicològica digna de tot respecte, amb un bagatge de lectura de textos prefreudians que havien influenciat la imatgeria de la seva narrativa. Aleshores, els estudiosos van començar a ressaltar el valor de *Con gli occhi chiusi* (*Amb els ulls closos*), una novel·la publicada el 1919 que descriu l'amor malalt del protagonista per una dona i que, de fet, és l'obra de la rebel·lió frustrada contra un Pare-Déu. És curiós constatar com en molts dels textos majors de Tozzi —que després d'una adolescència socialista assumí la bandera de l'integrisme catòlic— la ideologia no té cap funció, i la característica comuna a la majoria dels seus personatges és la regressió a la condició bestial. Ni el catolicisme incideix gaire, perquè, encara que en l'estructura de l'altra gran novel·la seva, *El podere* (*El mas*, 1920-1921), es trobin ressonàncies cristològiques, el jo narrador de Tozzi, exaltat i egotista, com es pot veure en

moltes de les proses de *Bèsties* (1917), es decanta per un Déu veterotestamentari, que no coneix el perdó i només proporciona venjança i repar-teix càstigs.

Malgrat els avanços de la crítica, fins als anys noranta l'interès per part dels lectors no augmenta, i Tozzi es consolida com a clàssic desconegut. Una anècdota serà suficient per demostrar l'abast del problema: els dos protagonistes de l'episodi més divertit de *Caro Diario*, de Nanni Moretti, es troben a casa d'uns amics, que

els expliquen les lectures esgarrifoses a les quals se sotmeten de nit amb el fill. "Hem llegit Hegel —els diuen—, Spinoza, Von Kleist, Fe-de-rigo Tozzi". Ara bé, des de fa prop de deu anys augmenten a Itàlia els lectors que llegeixen i gaudeixen de la narrativa de Tozzi, que ja és considerat com un dels novel·listes (i dels contistes) canònics de la modernitat i que ha arribat a ocupar un lloc al costat de Svevo i Pirandello, escriptors sens dubte més coneguts universalment.

Sí, perquè la lenta exportació de Tozzi va lligada amb la dificultat de la seva escriptura. L'autor fa servir una llengua complicada, que per una banda reproduceix la parla del camp de Siena i, per l'altra, manlleua als autors toscans medievals les formes de l'italià literari culte.

Però les obres de Tozzi es van imposant, i n'augmenten les traduccions a diferents idiomes, mentre l'autor es configura com a precursor del nou model de prosa italiana del segle XX, amb la mort del narrador demiürg, tal com notava Pirandello el 1919, quan escrivia que els personatges de *Con gli occhi chiusi* no se sotmetien a "un dibuix preconcebut del seu autor, sinó gairebé a qualsevol vicissitud de la sort".

AUTODAFE. Número 2. Parlamento Internacional de los Escritores. Barcelona. Tardor, 2001.

Serra d'Or. Número 502. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona. Octubre, 2001.

Segon número d'aquesta magnífica revista que s'edita en vuit llengües (grec, castellà, portuguès, francès, italià, basc, rus i anglès), segons el país, i que publiquen nou editorials (aquí ho fa Anagrama) de tot el món. Hi trobarem articles dels escriptors Juan Villoro, Carlos Monsiváis, Michel Leiris i Svetlana Alexievitx, entre molts d'altres. Tot i que té un ampli contigut literari, molts dels articles s'enfoquen cap als problemes socials, polítics i culturals d'actualitat.

Amenitat

Tretzevents. Número 781. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona. Octubre, 2001.

Aquest mes *Tretzevents* ens ofereix les aventures de *Jeanot el robot* i *Porqueries* (totes dues de Daniel Boada), *L'Òscar* (d'Alex Fito), *L'Astre, l'explorador valent* (de Javier Olivares), *Un home amb barret* (de Gustavo Roldán), *Klug* (de Neus Moscada), *Animalades* (de Pep Combalía i Rebeca Luciani), *Marc Antoni* (de Miquel Beltrán), *Ted i Bir* (d'Ismael Ferrer) i *Muts i a la gàbia* (de Lluïset), a més de la secció *Verbigràcia*, de Màrius Serra, un conte de Joan de Déu Prats, entrevistes a Adolfo Pérez i a Anthony Browne i diversos passatemps.

Serra d'Or dedica un dossier a l'Any Puig i Cadafalch, amb articles d'Albert Balcells, Jordi Bonet, Montserrat Pagès, Josep Puig i Cadafalch, Vicent Pitarch, Josep Camps, Martí Domínguez, Bartomeu Fiol, Montserrat Minobis, Josep M. Muntaner i Jaume Fàbrega. Abans, però, podem llegir una entrevista a l'advocada i política Magda Oranich. A més hi trobareu les seccions habituals d'art, lletres, música, cinema i televisió, on Joan F. de Lasa fa una crítica corrosiva a la cadena CityTV.

Art digital

Revista de Girona. Número 208. Diputació de Girona. Girona. Setembre-octubre, 2001.

El dossier central d'aquest número de la *Revista de Girona* està dedicat als ensenyaments artístics a les comarques gironines, amb articles de Roser Juanola, Joan Vallès, Marisa Mercadal, Joan Sala, Montserrat Planella i Francesc Serés. La secció d'entrevistes *Figures* l'ocupa l'estudiós de la cuina tradicional Jaume Fàbrega. Manel Esteban ha escrit un reportatge sobre Aurora Bertrana. També dediquen una sèrie d'articles a la figura de Puig i Cadafalch, a més de les seccions habituals de *Crítica* i *Viatges*, entre d'altres.

ELS LLIBRES MÉS VENUTS

Del 18 al 24 d'octubre. Amb la col·laboració del Gremi de Llibreters i de les llibreries Àncora y Delfin, FNAC, Documenta, Proa-Espais, Bosch, Crisol, Ona i Laie, Llibreria 22, Catalonia, Les Voltes, La Rambla, Casa del Llibre, Robafaves i Tres i Quatre.

FICCIÓ

Baudolino

Umberto Eco. Destino

Dents blanques

Zadie Smith. La Magrana

El mestre de Taüll

Joan Agut. Proa

La quarta mà

John Irving. Edicions 62

La noia de la perla

Tracy Chevalier. La Magrana

Quan érem orfes

Kazuo Ishiguro. Edicions 62

Joan Agut

NO FICCIÓ

L'oasi català

Pere Cullerell i Andreu Farràs. Planeta

Memòries d'un bufó

Albert Boadella. Espasa-Calpe

El món d'ahir. Memòries d'un europeu

Stefan Zweig. Quaderns Crema

Economia liberal per a no economistes...

Xavier Sala i Martín. Pòrtic/Dèria

Cinc cèntims d'òpera

Roger Alier i Marcel Gorgori. Pòrtic

De tots colors

Fabien Estapé. Edicions 62

Fabian Estapé